

Definicje

Budżet:

Budżet – wydatki: emerytury, zasiłki, inwestycje publiczne, koszty funkcjonowania sektora publicznego, dotacje, koszty obsługi zadłużenia wewnętrznego i zagranicznego. Metody finansowania: emisja i sprzedaż obligacji, zaciąganie kredytu w bankach komercyjnych i banku centralnym, dodatkowa emisja pieniądza, kredyt zagraniczny.

Budżet państwa

Budżet państwa – zestawienie dochodów i wydatków państwa na różne cele publiczne na szczeblu centralnym i samorządowym.

Czynniki wzrostu Gospodarczego

Czynniki wzrostu gosp. – podażowe (ekstensywne – wzrost zasobów [np. wzrost zatrudnienia, przyrost majątku prod.]; intensywne – wzrost intensywności ich wykorzystania [np. wzrost wydajności pracy, produktywności kapitału, postęp tech.]) i popytowe.

Deflator PKB

Deflator PKB – stosunek PKB w ujęciu nominalnym (PKB_n - w cenach bieżących) do PKB w ujęciu realnym (PKB_r - w cenach stałych z roku bazowego): $dPKB = (PKB_n / PKB_r) * 100\%$

Dobra Finalne

Dobra finalne – sprzedawane ostatecznym odbiorcom (dobra inwestycyjne, konsumpcyjne, na eksport, na przyrost zapasów i rezerw).

Dobra pośrednie

Dobra pośrednie – sprzedawane innym przedsiębiorstwom, używane do procesu produkcji innych dóbr (surowce, energia materiały, półprodukty).

Produkt Globalny

Produkt globalny – jest równy sumie produkcji globalnych wszystkich przedsiębiorstw działających w gospodarce narodowej. Na wartość produkcji globalnej składa się wartość zużycia pośredniego i wartość produkcji dodanej.

Reprodukcja

Reprodukcja – proces ciągłego odtwarzania produkcji dóbr materialnych, usług, siły roboczej i stosunków ekonomicznych towarzyszących temu procesowi. Prosta, zawężona, rozszerzona.

Równowaga makroekonomiczna

Równowaga makroekonomiczna – równowaga między popytem globalnym i podażą globalną przy pełnym wykorzystaniu zasobów produkcyjnych.

Rozwój gospodarczy

Rozwój gospodarczy – to samo co wzrost, ale uwzględnia także: zmiany strukturalne w gosp., rozwój form i przekształcenia własn., rozwój instytucji gosp. i społ., podwyższenie standardu życia, zmiany w środowisku naturalnym, rozwój rynków (liberalizacja lub monopolizacja).

Stopa bezrobocia – osoby bezrobotne/osoby aktywne zawodowo *100%

Stopa inflacji – przeciętna stopa wzrostu cen konsumpcyjnych wyrażona w procentach.

$$= \frac{CPI_t - CPI_{t-1}}{CPI_{t-1}} * 100\%$$

Teorie wzrostu gospodarczego

Teorie wzrostu gospodarczego – Modele Harroda i Domara (wywodzą się z ekonomii keynesowskiej), Funkcje produkcji (wywodzą się z nurtu ekonomii neoklasycznej), Model Kaleckiego.

Towar – produkt pracy ludzkiej przeznaczony do sprzedaży.

Funkcja oszczędności

Funkcja oszczędności – o ile konsument jest skłonny zwiększyć oszczędności w wyniku wzrostu swoich dochodów o jednostkę.

$$s = 1 - c$$

Funkcje państwa – alokacyjna, redystrybucyjna, stabilizacja.

Gospodarka naturalna – producenci produkują w celu zaspokojenia własnych potrzeb

Gospodarka towarowa – producenci przekazują produkty swojej pracy innym podmiotom w drodze ekwiwalentnej wymiany.

Inflacja

Inflacja – permanentny wzrost przeciętnego poziomu cen rynkowych na towary i usługi nabywane przez ludność. Występuje gdy podaż pieniądza rośnie szybciej niż podaż towarów i usług. Popytowa – gdy występuje wysoki poziom wykorzystania zdolności produkcyjnych i możliwości podaży są ograniczone. Kosztowa – wzrost cen, kosztów, cen produktów pochodnych, płac itd.

Keyensa teorie

Keynesa teorie – W stanie niepełnego wykorzystania zdolności produkcyjnych wzrost popytu globalnego (poprzez efekty mnożnika) prowadzi do wzrostu wydatków konsumpcyjnych, co wywołuje zwielokrotniony wzrost popytu i podaży. Przy pełnym wykorzystaniu zdolności produkcyjnych, wzrost popytu globalnego nie może prowadzić do wzrostu dochodu narodowego bo napotyka ograniczenie zdolności produkcyjnych. Prowadzi natomiast do inflacji. Keynes w okresie recesji postuluje zwiększając wydatki budżetu państwa na inwestycje i transfery socjalne (interwencjonizm), co powoduje zwiększenie deficytu budżetowego.

Krzywa Laffera

Krzywa Laffera – zależność między stopą opodatkowania dochodów a wpływami z tytułu podatków. Rosnącej stopie podatkowej towarzyszy ograniczanie produkcji, mniejsza skłonność do inwestowania i ukrywanie dochodów.

Kurs walutowy

Kurs walutowy – wartość wymienna waluty jednego kraju wyrażona w walucie innego kraju, oznacza cenę obcej waluty wyrażoną w walucie krajowej.

Mnożnik inwestycyjny Keynesa

Mnożnik inwestycyjny Keynesa – oznacza o ile wzrośnie dochód narodowy w wyniku wzrostu inwestycji o jednostkę. $m = \frac{\Delta Y}{\Delta I}$; $m = 1/(1-c) = 1/s$

Monetarystyczna teoria inflacji

Monetarystyczna teoria inflacji – reprezentuje pogląd, że inflacja jest zjawiskiem czysto monetarnym i nie może zaistnieć bez nadmiernej podaży pieniądza.

PKB produktu krajowego brutto

PKB – agregat. Suma wartości dodanych brutto wszystkich przedsiębiorstw działających na terytorium danego kraju. $PKB = C + I + G + (Ex - Im)$.

Platnosc transferowe

Platności transferowe - wypłaty w zamian za które nie są świadczone żadne usługi (zasiłki, stypendia, renty, emerytury)

PNB Produkt narodowy brutto

PNB (produkt narodowy brutto) – to samo co PKB + to co za granicą.

Podazowe czynniki wzrostu – praca i kapitał.

Wartosc dodana

Wartość dodana – różnica między wartością produkcji globalnej a wartością zużycia pośredniego, obejmuje wynagrodzenia oraz nadwyżkę ekonomiczną (brutto – z amortyzacją, netto – bez).

Współczynnik efektywności inwestycji – informują jaki wzrost zdolności produkcyjnych w gospodarce można uzyskać w przyszłym roku w wyniku jednostkowych nakładów inwestycyjnych w roku bieżącym.

Wartość użytkowa – całokształt właściwości fizycznych

Wartość wymienna – stosunek ilościowy, w jakim jeden towar jest wymiany na inny.

X towaru a = y towaru b.

Współczynnik krańcowej kapitałochłonności produkcji

Współczynnik krańcowej kapitałochłonności produkcji – informuje jak duże nakłady inwestycyjne należy ponieść w danym roku, aby w roku następnym zwiększyć zdolności produkcyjne o jednostkę.

Wzrost gospodarczy – proces powiększania się z okresu na okres podstawowych wielkości ekonomicznych (zdolności produkcyjnych i produkcji w gosp. narodowej).

Zużycie pośrednie

Zużycie pośrednie – wartość nakładów rzeczowych na cele bieżącej produkcji (energia, surowce, materiały itd.)

Bariery wzrostu gospodarczego

Bariery wzrostu gospodarczego:

- instytucjonalna (zacołane stos. własn., niedorozwój instytucji o char. Gosp., nadmierna biurokracja.)
- strukturalna (przestarzała struktura gosp., duży udział rolnictwa)
- siły roboczej (niski poziom wykształcenia i kwalifikacji)
- technologiczna (niewielki i przestarzały majątek trwały przy braku środków na inwestycje)
- surowcowo-żywnościowa
- demograficzna (gęstość zaludnienia, wysoki przyrost naturalny, zły stan zdrowotny społeczeństwa)
- infrastruktury (niedorozwój infrastruktury technicznej i społecznej)
- handlu zagranicznego
- ekologiczna (ograniczona wydolność środowiska, degradacja)
- słabo rozwinięty rynek wewnętrzny

Bezrobocie

Bezrobocie: - naturalne (występujące w stanie równowagi rynku pracy), frykcyjne (ludzie pozostający chwilowo bez zatrudnienia, podczas np. zmiany pracy), strukturalne (rozbieżność kwalifikacji i niedopasowanie regionalne), klasyczne (występuje gdy płaca jest utrzymywana powyżej poziomu zapewniającego równowagę), koniunkturalne (wynikające z niedostatecznego popytu globalnego), przymusowe (pracownik gotowy do pracy nie może znaleźć zatrudnienia), dobrowolne. **Wg. ekonomii liberalnej** bezrobocie spowodowane jest działalnością związków zawodowych i ingerencją państwa w kształtowanie płac; recepta na zmniejszenie – obniżenie stopy podatkowej. **Wg. ekonomii Keynesa** bezrobocie powoduje niedostateczny popyt konsumpcyjny i inwestycyjny, w celu jego zmniejszenia proponuje wzrost popytu przez wzrost wydatków państwa.

Podatki

Podatki – pośrednie (obrotowy, VAT, akcyza, cła) i bezpośrednie (CIT – Corporate Income Tax, PIT – Personal Income Tax)

Polityka pieniężna banku centralnego

Polityka pieniężna banku centralnego – instrumenty: stopa procentowa, stopa rezerw obowiązkowych, operacje otwartego rynku, emisja pieniądza. Twarda – w okresie zagrożenia inflacyjnego – ogranicza podaż, podwyższa stopy procentowe, zwiększa wskaźniki rezerw, sprzedaż papierów na otwartym rynku. Miękka – w okresie recesji – odwrotnie niż twarda.

Polityka makroekonomiczna

Polityka makroekonomiczna – polityka gospodarcza rządu i banku centralnego prowadzona w celu wspierania wysokiego i stabilnego poziomu zatrudnienia, produkcji, cen. Realizowana przy wykorzystaniu dostępnych instrumentów: patrz Budżet, wydatki.

Polityka monetarna

Polityka monetarna – instrumenty: podaż pieniądza, stopa procentowa, wskaźnik rezerw obowiązkowych, operacje otwartego rynku, kurs walutowy.

Prawo Okuna

Prawo Okuna – charakteryzuje zależność, jaka występuje w cyklu koniunkturalnym między zmianami produkcji i bezrobocia. Gdy spada produkcja wzrasta bezrobocie i odwrotnie. Względne zmiany produkcji są silniejsze od zmian bezrobocia (obniżenie bezrobocia o 1% wymaga 2,5% wzrostu PKB).

Produkcja globalna

Produkcja globalna – wartość produkcji wytworzonej w danym okresie w przedsiębiorstwie. $\text{Produkcja globalna} = \text{zużycie pośrednie} + \text{wartość dodana}$. $\text{Produkcja globalna} = \text{zużycie pośrednie} + \text{produkcja finalna}$.

Elastyczność produkcji względem kapitału

Elastyczność produkcji względem kapitału – oznacza procentową zmianę produkcji wywołaną jednoprocentową zmianą nakładu kapitału, pod warunkiem że pozostałe czynniki nie zmieniają się. Równa jest stosunkowi krańcowej do przeciętnej produktywności kapitału.

Elastyczność produkcji względem pracy

Elastyczność produkcji względem pracy – oznacza procentową zmianę produkcji wywołaną jednoprocentową zmianą nakładu pracy, jeśli pozostałe czynniki nie zmieniają się. Równa jest stosunkowi krańcowej do przeciętnej produktywności pracy.

Faza recesji

Faza recesji – maleją wydatki inwestycyjne, maleje produkcja i zatrudnienie, rośnie bezrobocie, spada popyt. Nadprodukcja, spadek cen.

Fazy cyklu koniunkturalnego

Fazy cyklu koniunkturalnego – A – ożywienie, B – rozkwit, C – recesja, D – depresja (dno)

Faza ożywienia

Faza ożywienia – optymistyczne nastroje inwestorów, wzrost zatrudnienia, popytu (szybciej niż podaż), płac, wzrost popytu na kredyty.

Funkcja konsumpcji

Funkcja konsumpcji – o ile konsument jest skłonny zwiększyć konsumpcję w wyniku wzrostu swoich dochodów dyspozycyjnych o jednostkę. $C = a + c \cdot Y$; C – planowane wydatki na konsumpcję, a – autonomiczny poziom kons., c – krańcowa skłonność kons., Y – dyspozycyjne dochody ludności.

Grupa B

1. Prawda/Fałsz

- W skali całej gospodarki narodowej produkcja końcowa jest równa produkcji dodanej. **PRAWDA**
- Produkt krajowy brutto w cenach czynników produkcji jest równy sumie produktu krajowego brutto w cenach rynkowych i podatków pośrednich. **PRAWDA**
- Zgodnie z monetarystyczną teorią inflacji, inflacja występuje wtedy, gdy zwiększa się podaż pieniądza w obiegu niezależnie od realnego wzrostu produkcji w gospodarce. **FAŁSZ**
- Stopa inflacji jest stopą wzrostu cen dóbr konsumpcyjnych i inwestycyjnych wytworzonych w gospodarce narodowej. **FAŁSZ**

3. Wymień 4 fazy cyklu koniunkturalnego:

- *ożywiona- rośnie produkcja, zatrudnienie, popyt / maleje: bezrobotność, ceny*
- *szczytu - wartości utrzymują się na tym samym poziomie*
- *kryzysu(recesja) - odwrotnie to co w ożywionej*
- *dna - wartości utrzymują się na b.niskim poziomie*

4. Na bezrobocie naturalne składa się:

bezrobocie frykcyjne i bezrobocie strukturalne

5. Dana jest funkcja konsumpcji $C = 10 + 0,75Y$, przy czym C oznacza planowane wydatki konsumpcyjne, Y – dochód dyspozycyjny ludności. Ile wynosi krańcowa skłonność do oszczędności s ? O ile wzrosną planowane wydatki na konsumpcję, jeśli dochody dyspozycyjne ludności wzrosną o 400 mln zł. ? Wpisz odp poniżej w odpowiednim polu.

- Krańcowa skłonność do oszczędności wynosi:

$$C = 10 + 0,75Y$$

$$c = 0,75$$

$$s = 1 - c$$

$$s = 1 - 0,75$$

$$s = 0,25$$

- Planowane wydatki na konsumpcję wzrosną o:

$$C = a + sY$$

$$C = 10 + 0,75Y$$

Y jest stała i niema dla nas znaczenia (oznacza. dochód dysp ludności)

Dochód dysp ludności wzrasta o 400mln zł czyli otrzymujemy $Y + 400$ i podstawiamy do wzoru=>

$$C = 10 + 0,75(Y + 400)$$

$$C = 10 + 0,75Y + 0,75 \cdot 400$$

$$C = 10 + 0,75Y + \mathbf{300}$$

*Ze wzoru wychodzi ze **300 mln zł** to wzrost wydatków na konsumpcję.*

6. Krzywa Phillipsa charakteryzuje zależność :

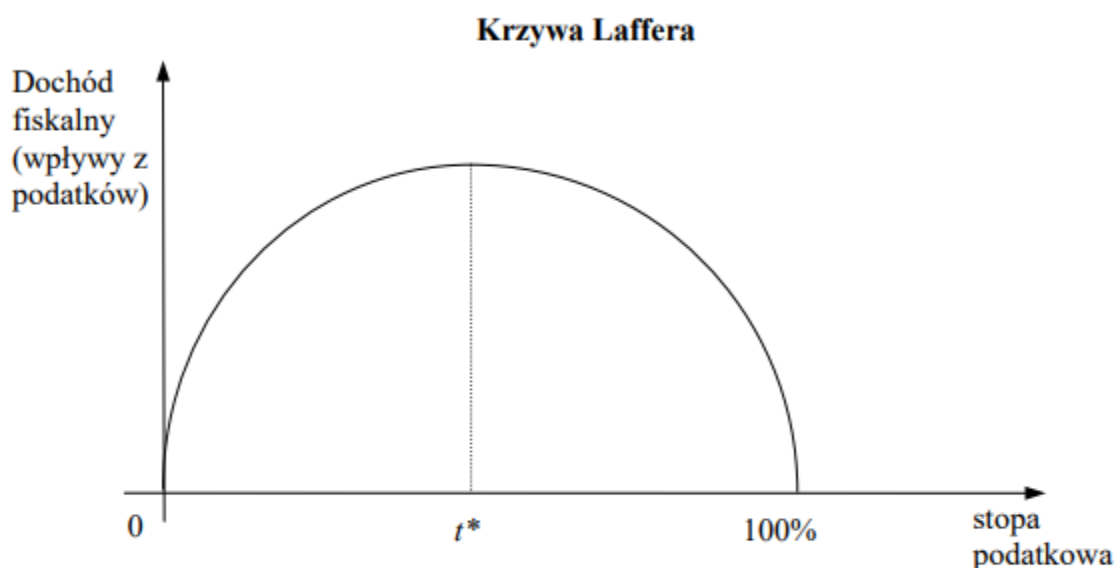
między stopą inflacji i stopą bezrobocia pokazując, że ceną za zmniejszenie bezrobocia jest wyższa inflacja i odwrotnie, niższą inflację można osiągnąć kosztem wyższego bezrobocia.

7. które z metod finansowania deficytu budżetu państwa wywołuje największe zagrożenie inflacją??

Kredyt udzielony przez bank centralny

8. narysuj krzywa leffera i zinterpretuj zależność przedstawiona na wykresie:

Krzywa Laffera - zależność między stopą opodatkowania dochodów a wpływami z tytułu podatków do budżetu państwa



Zbyt wysokiej i rosnącej stopie podatkowej towarzyszą niekorzystne zjawiska gospodarcze:

- spadek aktywności gospodarczej, ograniczanie produkcji, mniejsza skłonność do inwestowania
- unikanie płacenia podatków, ukrywanie dochodów

9. dochód narodowy w cenach bieżących wyniósł w 1995r 100 jednostek pieniężnych i do 1998 r wzrosł realnie o 20% . ile wyniósł realny (w cenach stałych 1995r) a ile nominalny dochód narodowy w 1998 r jeśli deflator dochodu narodowego wyniósł 125%

Rozw.:

$$defPKB=125\%$$

$$1995 \mid 1998$$

$$pkb \text{ nom } 100 \mid ?$$

$$pkb \text{ real } 100 \mid 120 = 100 + (100 * 20\%)$$

$$defPKB = [PKB_{nom}/PKB_{real}] * 100\%$$

$$125\% = [PKB_{nom}/120] * 100\%$$

$$125\% = [PKB_{nom}/120] * 100\% // 100\%$$

$$1,25 = PKB_{nom}/120 \quad / * 120$$

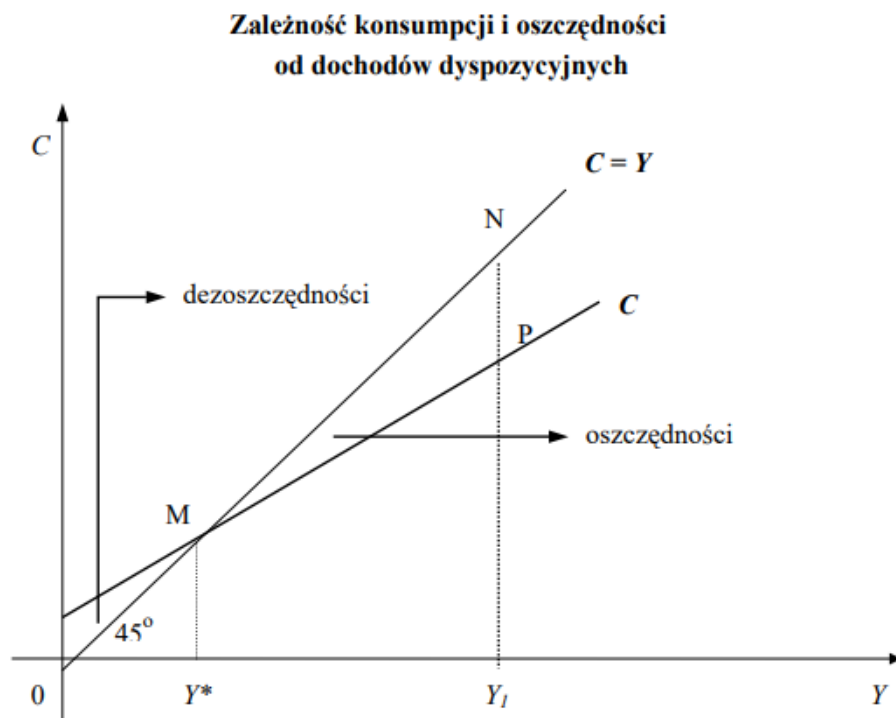
$$\underline{PKB_{nom}=150}$$

10. dana jest funkcja konsumpcji $c = 10 + 0,8y$.

Przyjęto założenie upraszczające : nie uwzględniamy budżetu państwa i handlu zagranicznego. Inwestycje mają charakter autonomiczny i wynoszą 30.

- wyznacz funkcję oszczędności (podaj wzór)
- narysuj funkcję konsumpcji i popytu globalnego . wyznacz poziom dochodu narodowego odpowiadający równowadze między popytem globalnym i podażą globalną . zaznacz punkt równowagi na wykresie .

Rozw.:



Dla dochodów $Y = Y^*$ oszczędności $S = 0$, konsumpcja $C = Y$

Dla dochodów $Y > Y^*$ oszczędności $S > 0$, konsumpcja $C < Y$

(np. dla dochodów $Y = Y_1$ oszczędności $S = NP$, konsumpcja $C = PY_1$)

Dla dochodów $Y < Y^*$ oszczędności $S < 0$, konsumpcja $C > Y$

Poziom dochodu Y^* można wiązać z pewnym utrwalonym wzorcem konsumpcji przyzwyczajenia, styl życia, etc.) i częściowo z tzw. minimum socjalnym.

Obl. poziom dochodu:

Tworzymy układ równan:

$$I=30$$

$$\{C=10+0,8Y$$

$$\{Y_d=C+I$$

$$Y_d=10+0,8Y + 30 = 40 + 0,8Y$$

$$Y_d=Y^*$$

$$Y^*=40+0,8Y^*$$

$$Y^*-0,8Y^*=40$$

$$0,2Y^*=40 //0,2$$

$$\mathbf{Y^*= 200}$$

Wartość $Y^=200$ będzie potrzebna do wyznaczenia punktu równowagi pomiędzy popytem globalnym i podażą globalną w tym wypadku będzie to punkt **E[200;200]***

11. omów zagadnienie

- a. na czym polega inflacja popytowa i inflacja kosztowa ? opisz mechanizmy wzrostu cen w oby typach inflacji.

inflacja popytowa - występuje gdy istnieje wysoki stopień wykorzystania zdolności produkcyjnych, gdy możliwości wzrostu podaży są ograniczone.

Zjawisko spadku siły nabywczej pieniądza (wzrost cen) - podaż przekracza wartości towarów i usług.

inflacja kosztowa-jest efektem ogólnego wzrostu kosztów, sztucznym ograniczeniem globalnej podaży na rynku przy stałym popycie globalnym.

Inflacja jest spowodowana wzrostem każdego składnika kosztów - wzrost płac, cen paliwa, cen surowców itp.

- b. Polityka fiskalna państwa . jakie są jej cele i przy pomocy jakich instrumentów może być realizowana ? w jaki sposób poprzez politykę fiskalną można wpływać na koniunkturę gospodarczą kraju ?

polityka fiskalna - ogół działań państwa kształtujący budżet państwa poprzez zmiany w wpływaniu na - podatki, przychody i wydatki państwa.

Pol.fisk. pomaga w stabilizacji gosp. narodowej tak długo jak instytucje rządowe są w stanie skutecznie przewidywać ich makroekonomiczne skutki i podejmować odp. działania.

Instrumenty makroeko. pol. fisk: dochody budżetu państwa; wydatki b.p; deficyt i nadwyżka; dług publiczny

Grupa C

1. Krańcowa skłonność do konsumpcji $c=0,75$.

Wykorzystując zasadę mnożnika inwestycyjnego, oblicz o ile wzrośnie dochód narodowy, jeśli inwestycje wzrosną o 60mln zł.

Wartość mnożnika inwestycji Keynesa:

$$m = 1/(1-c)$$
$$m = 1/(1-0,75) = 1 / 0,25 = 4$$

Dochód narodowy wzrośnie o:

$$\Delta Y = \Delta I * m$$
$$\Delta Y = 60 * 4 = \mathbf{240 \text{ mln}}$$

4. Stopa inflacji jest stopą wzrostu cen rynkowych dóbr i usług konsumpcyjnych nabywanych przez ludność, wyrażoną w % *PRAWDA*

Na poziomie gałęzi produkcja końcowa zawsze jest równa produkcji dodanej *FAŁSZ*

Zgodnie z monetarystyczną teorią inflacji, inflacja występuje wtedy, gdy podaż pieniądza rośnie szybciej od realnego wzrostu produkcji w gospodarce *PRAWDA*

Produkt narodowy brutto różni się od produktu krajowego brutto o dochody netto z tytułu własności za granicą *PRAWDA*

5. Dochód narodowy -miara produkcji wytworzonej w danym czasie za pomocą czynników produkcji należących do obywateli danego kraju, wyrażona w cenach tych czynników.

7. Składniki popytu globalnego:

konsumpcja, inwestycje, wydatki budżetowe
pomniejszone o transfery, export netto

8. Deflator PKB - stosunek PKB w ujęciu nominalnym do PKB w ujęciu realnym, wyrażony w postaci wskaźnika. Jest to przeciętny wskaźnik cen wszystkich dóbr wchodzących w skład PKB

Grupa F

1. Wybierz, które z poniższych stwierdzeń są prawdziwe, a które nie:

- a) Jeśli planowane inwestycje w gospodarce narodowej są wyższe od planowanych oszczędności, oznacza to, że podaż globalna przewyższa popyt globalny, (jeśli założymy, że saldo handlu zagranicznego = 0 oraz saldo bilansu budżetu państwa = 0) *PRAWDA*
- b) Deflator produktu krajowego brutto to stosunek PKB w cenach bieżących, wyznaczony w postaci wskaźnika procentowego. *FAŁSZ*
- c) Inflacja ukryta objawia się niedoborem dóbr i usług na rynku. *PRAWDA*
- d) Polityka fiskalna państwa jest inaczej polityką budżetową. *Prawda*

2. Produkcja globalna wytwarzana w gospodarce narodowej pomniejszona o produkcję dodaną to:

- c) zużycie pośrednie

3. Do dóbr pośrednich można zaliczyć:

- d) surowce i materiały sprzedawane przedsiębiorstwom krajowym na cele produkcyjne

5. Inflacja pojawiająca się na skutek wzrostu cen na importowane paliwa ma charakter:

- b) inflacji kosztowej

7.H Wymień znane Ci instrumenty polityki monetarnej państwa:

Rozwiązanie:

a) podaż pieniądza

b) stopa procentowa

c) wskaźnik rezerw obowiązkowych

d) operacje otwartego rynku

e) kurs walutowy

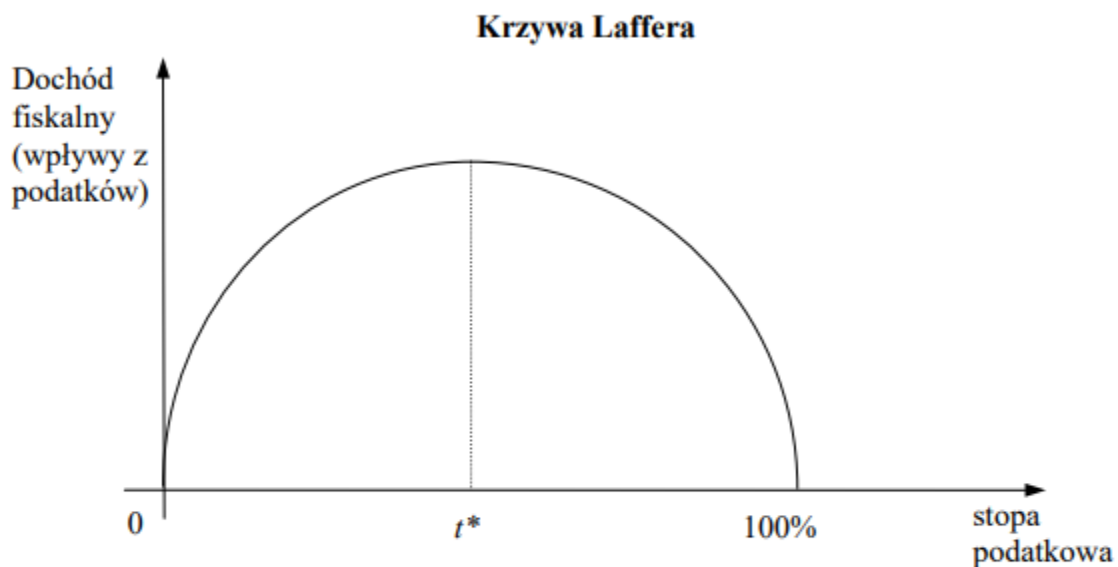
7.F Przyczyną występowania bezrobocia klasycznego jest:

- a) kształtowanie się płacy realnej powyżej poziomu zapewniającego równowagę na rynku pracy (np. na skutek działalności związków zawodowych)

8. Narysuj krzywą Laffera i zinterpretuj zależności przedstawione na wykresie.

Rozw.: Krzywa Laffera - zależność między stopą opodatkowania dochodów a wpływami z tytułu podatków do budżetu państwa.

Krzywa Laffera - zależność między stopą opodatkowania dochodów a wpływami z tytułu podatków do budżetu państwa



Zbyt wysokiej i rosnącej stopie podatkowej towarzyszą niekorzystne zjawiska gospodarcze:

- spadek aktywności gospodarczej, ograniczanie produkcji, mniejsza skłonność do inwestowania
- unikanie płacenia podatków, ukrywanie dochodów

10. Pewna gospodarka składa się z czterech gałęzi. Oto tablica przepływu międzygałęziowych w tej gospodarce:

Gałąź	1	2	3	4
1	80	50	0	30
2	10	20	20	0
3	50	0	40	0
4	10	20	0	30

Mając daną produkcję globalną, oblicz produkcję końcową i dodaną w poszczególnych gałęziach:

Oblicz zużycie pośrednie, produkcję globalną, końcową i dodaną w całej gospodarce narodowej.

Rozwiązanie:

Produkcja końcowa =

Produkcja globalna – zużycie pośrednie

Produkcja dodana =

Produkcja globalna – koszty materiałowe

Produkcja globalna:

220 150 200 150 (wartości podane w zadaniu)

Produkcja końcowa: 60 100 110 90

Produkcja dodana: 70 60 140 90

Zużycie pośrednie: $160 + 50 + 90 + 60 = 360$

Produkcja globalna: $220 + 150 + 200 + 150 = 720$ Produkcja

końcowa: $60 + 100 + 110 + 90 = 360$

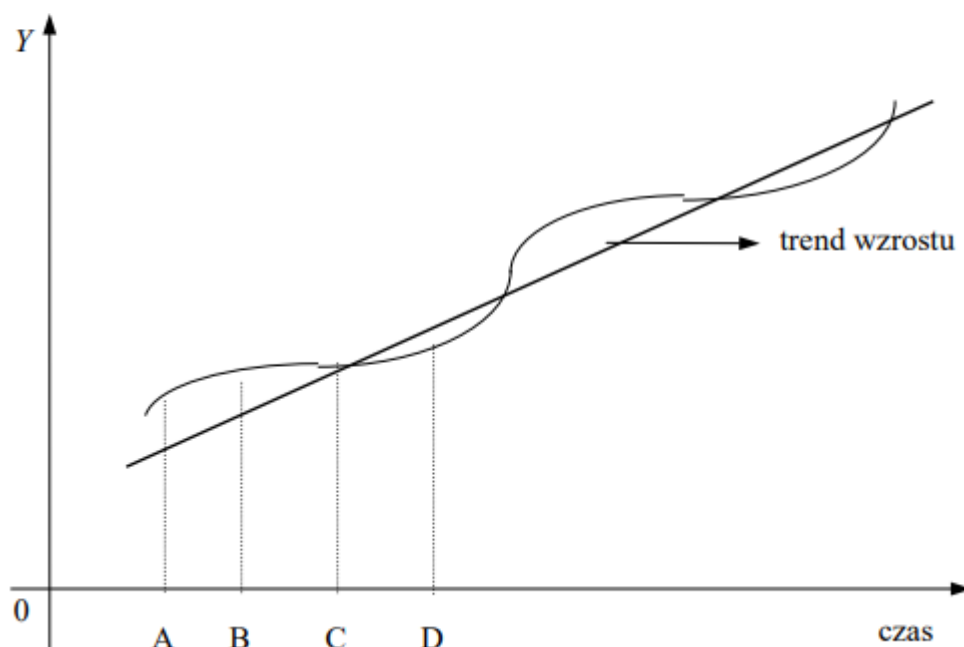
Produkcja dodana: $70 + 60 + 140 + 90 = 360$

Zad 11.

Cykl koniunkturalny i jego fazy. Model mnożnika – akceleratora.

Krótkookresowe wahania produkcji wokół jej trendu

Wahania koniunkturalne wzrostu gospodarczego



Fazy cyklu koniunkturalnego:

A - ożywienie

B - rozkwit (boom)

C - recesja

D - depresja (dno kryzysu)

Faza ożywienia charakteryzuje się optymistycznymi nastrojami wśród inwestorów i przedsiębiorców, rosnącymi nakładami inwestycyjnymi, rosnącą produkcją, rosnącym zatrudnieniem, rosnącymi płacami, rosnącą konsumpcją.

Popyt globalny rośnie szybciej niż podaż, towarzyszy temu wzrost cen oraz wzrost popytu na kredyt.

Faza recesji - maleją wydatki inwestycyjne, maleje produkcja i zatrudnienie, rośnie bezrobocie, spada popyt konsumpcyjny. Popyt globalny maleje szybciej niż podaż, występuje nadprodukcja, obserwuje się spadek cen.

Prawo Okuna - charakteryzuje zależność, jaka występuje w cyklu

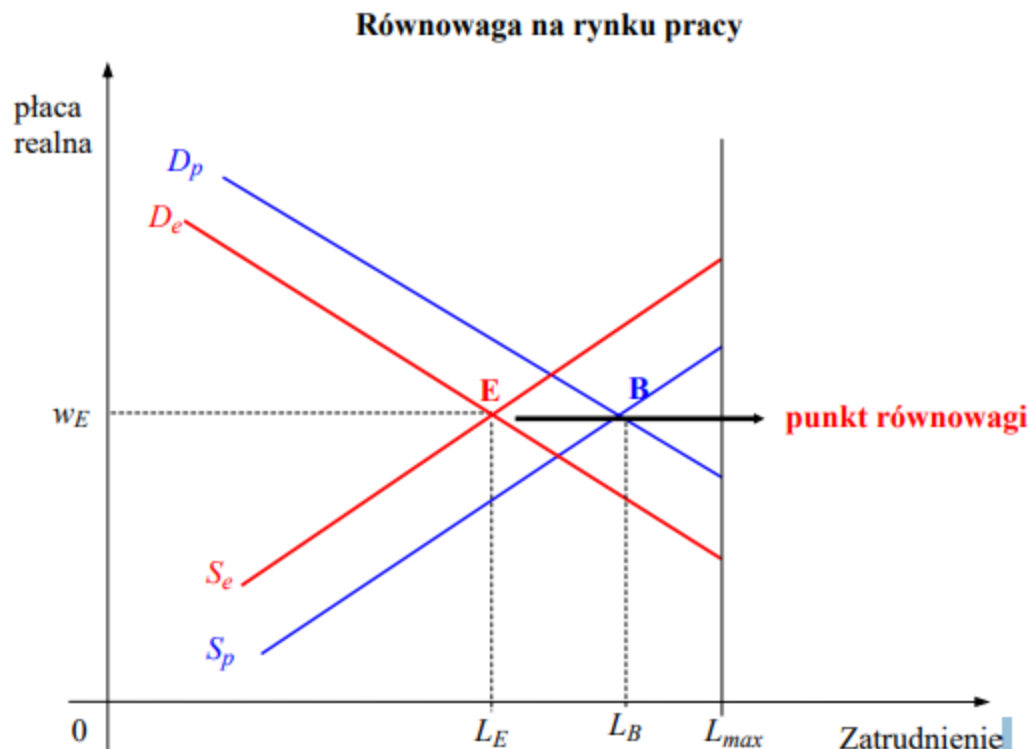
koniunkturalnym między zmianami produkcji i bezrobocia. Spadkowymi tendencjami w produkcji towarzyszy wzrost bezrobocia, natomiast wzrostowi produkcji – spadek bezrobocia, przy czym względne (procentowe) zmiany produkcji są silniejsze od względnych zmian bezrobocia.

Wyniki empiryczne dla krajów zachodnich (USA, Wielka Brytania) wskazują, że obniżenie bezrobocia o 1% wymaga przeciętnie silniejszego, bo aż 2,5% realnego wzrostu PKB.

Akcelerator (inaczej współczynnik przyspieszenia lub współczynnik efektywności inwestycji):

$$\beta = \Delta Y_{t+1} / I_t = Y_{t+1} - Y_t / I_t$$

Równowaga na rynku pracy. Bezrobocie naturalne i bezrobocie klasyczne:



D_p - popyt na pracę (potencjalny)

D_e - popyt na pracę (efektywny)

S_p - podaż pracy (potencjalna)

S_e - podaż pracy (efektywna)

L_{max} - zasób siły roboczej

Na rynku pracy ustala się taki przeciętny poziom płacy realnej, który zapewnia równowagę między popytem (efektywnym) na pracę i podażą (efektywną) pracy. Ten punkt równowagi (na rysunku punkt E) charakteryzuje się pewnym poziomem bezrobocia, które nazwano naturalnym.

bezrobocie naturalne - bezrobocie występujące w stanie równowagi rynku pracy (występuje wówczas „pełne” zatrudnienie). Bezrobocie naturalne obejmuje bezrobocie frykcyjne i strukturalne, zawsze obecne w gospodarce podlegającej dynamice.

bezrobocie klasyczne - występuje wówczas, gdy płaca jest utrzymywana powyżej poziomu zapewniającego równowagę na rynku pracy (na skutek działalności związków zawodowych, ingerencji państwa - np. gwarantowana płaca minimalna)

Grupa G

1. bezrobocie koniunkturalne – wynika z niedostatecznego popytu globalnego, występuje w okresie osłabionej koniunktury, charakterystyczne dla fazy recesji w cyklu koniunkturalnym

2. krańcowa skłonność do oszczędzania $s=0,25$.

Wykorzystaj zasadę mnożnika inwestycyjnego, oblicz o ile wzrosnie dochód narodowy, jeśli inwestycje w gospodarce wzrosną o 80 mln zł

Wartość mnożnika inwestycyjnego Keynesa wynosi:

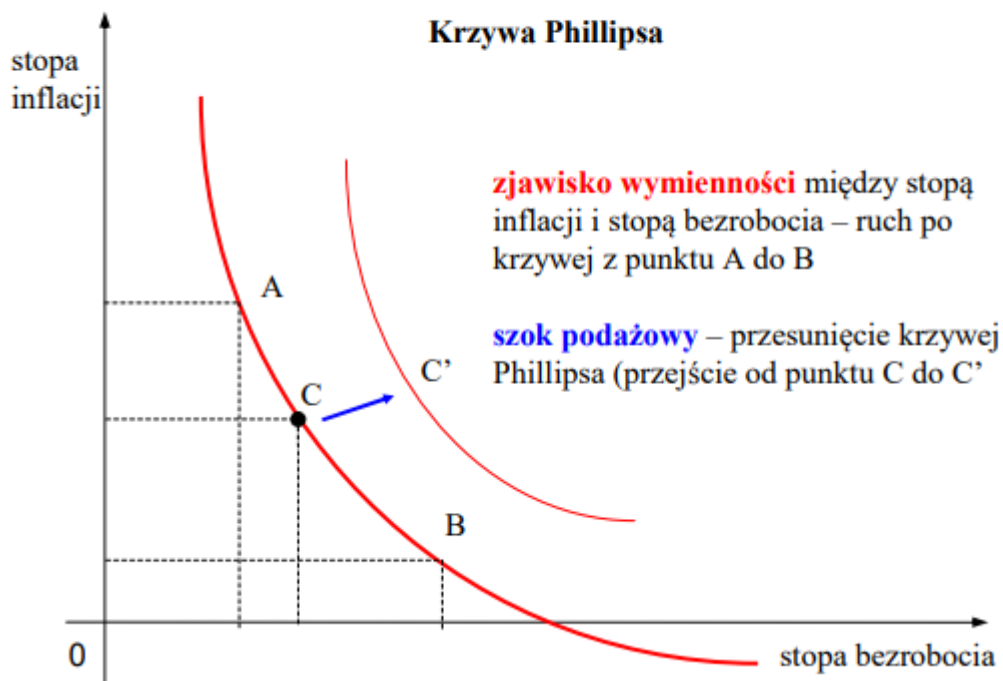
$$m = \Delta Y / \Delta I = 1 / (1 - c) = 1 / s$$
$$m = 1 / 0,25 = 4$$

Dochód narodowy wzrosnie o:

$$\Delta Y = m * \Delta I$$
$$\Delta Y = 4 * 80 = \mathbf{320 \text{ mln}}$$

4. krzywa Phillipsa

Wyraża ona zależność między inflacją a bezrobociem w krótkim okresie.



6. PKB w cenach rynkowych jest równy:

b) PNB w cenach rynkowych - dochód netto z tytułu własności za granicą

7. Wymien funkcje pieniądza: miernik wartości, środek wymiany, środek płatniczy, środek tezauryzacji, pieniądz światowy

- **Miernik wartości** (funkcja dobra obrachunkowego)

Dzięki tej funkcji pojawia się kategoria ceny (wartości wymiennej towaru wyrażonej w pieniądzu). Pieniądz pełni tę funkcję w sposób idealny (wyobrażeniowo).

- **Środek wymiany (środek cyrkulacji)**

Pieniądz obsługuje transakcje, jest pośrednikiem w wymianie. Funkcja ta sprawia, że akt wymiany o charakterze barterowym zostaje rozbity na dwa odrębne akty sprzedaży/kupna (patrz powyżej).

Uwaga: cena zależy od ilości pieniądza w obiegu;
 (inflacja - każda jednostka pieniężna traci na wartości)

Ilość pieniądza w obiegu zgodnie z **ilościową teorią pieniądza Irvinga Fishera**:

$$M = \frac{P \cdot Y}{V}$$

gdzie:

- M - ilość pieniądza w obiegu
- V - szybkość obiegu pieniądza
(oznacza ile razy przeciętnie jednostka pieniężna jest wydawana w ciągu roku)
- P - przeciętny poziom cen dóbr i usług wchodzących w skład PKB
- Y - wolumen produkcji (PKB w ujęciu realnym)

- **Środek płatniczy**

Funkcja ta wiąże się z jego zdolnością do regulowania zobowiązań z tytułu zaciągniętego kredytu, płacenia należnych podatków, itp.

- **Środek tezauryzacji (gromadzenia bogactwa, gromadzenia skarbu)**

Płynność pieniądza (łatwość przekształcenia w inną formę bogactwa) jest cechą pozwalającą pełnić tę funkcję

- **Pieniądz światowy**

8. Do dobr finalnych mozna zaliczyc:

d) surowce i materialy sprzedawane
szedsiębiorstwom krajowym na cele produkcyjne

Odowiedzi na pytania ustne

1. Mnożnikowe mechanizmy wzrostu gospodarczego

Główne założenia teorii Keynesa:

- Główna myśl teorii mnożnika Keynesa dotyczy wpływu popytu globalnego na poziom dochodu narodowego w warunkach niepełnego wykorzystania zdolności produkcyjnych w gospodarce. → analiza popytowych czynników wzrostu gospodarczego
- W stanie niepełnego wykorzystania zdolności produkcyjnych wzrost popytu globalnego poprzez efekty mnożnika prowadzi do wzrostu wydatków konsumpcyjnych i w konsekwencji wywołuje wielokrotniony wzrost popytu - i podaży, ponieważ w gospodarce istnieją rezerwy niewykorzystanych czynników produkcji.
- Przy pełnym wykorzystaniu zdolności produkcyjnych wzrost popytu globalnego nie może prowadzić do wzrostu realnego dochodu narodowego, ponieważ napotyka ograniczenie zdolności produkcyjnych. Zwiększa się tylko dochód narodowy nominalny (przez wzrost cen). Wzrost popytu globalnego w warunkach pełnego wykorzystania zdolności produkcyjnych prowadzi do inflacji.
- Istnieje niedostateczna skłonność do konsumpcji i nadmierna skłonność do oszczędzania (nadmierne oszczędności uruchamiają mechanizm depresyjny)
- Niezbędny jest interwencjonizm państwowy, który powinien wspomagać nie całkiem doskonale i niezupełnie niezawodne mechanizmy rynkowe. Celem interwencji jest pozytywne oddziaływanie na koniunkturę gospodarczą. Należy uzupełnić niedostateczne inwestycje prywatne przez inwestycje publiczne finansowane przez budżet państwa (nawet za cenę pewnego zwiększenia deficytu budżetowego). Uruchomiony mechanizm mnożnika wpłynie na wzrost dochodu narodowego i spadek bezrobocia przy stałych lub wolno rosnących cenach.

W okresie recesji Keynes postuluje zwiększać wydatki budżetu państwa zarówno na inwestycje publiczne jak i na transfery socjalne powodując tym samym zwiększenie deficytu budżetowego.

Interpretacja mnożnika budżetowego: o ile wzrośnie dochód narodowy w wyniku wzrostu wydatków budżetowych na jednostkę.

Mechanizm mnożnika zrównoważonego budżetu działa tak, że wzrost wydatków państwa, któremu towarzyszy taki sam wzrost podatków, powoduje zwiększenie produkcji.

W obu wypadkach występuje tutaj tak zwane sprzężenie zwrotne. Zawsze na skutek wzrostu dochodów następuje wzrost popytu i co za tym idzie wzrost konsumpcji. Wywołuje to skumulowane efekty wzrostu inwestycji. Skutki gospodarcze są rozłożone w czasie, a obejmują

sektor konsumpcyjny jak również inwestycyjny. Interpretacja mnożnika inwestycyjnego Keynesa: o ile wzrośnie dochód narodowy w wyniku wzrostu inwestycji. Im wyższa skłonność do konsumpcji (i im niższa skłonność do oszczędzania), tym większa wartość mnożnika inwestycyjnego.

Mechanizm mnożnikowy działa w następujący sposób:

Kolejna chwila t	Przyrost inwestycji ΔI_t	Przyrost wydatków konsumpcyjnych z tytułu rosnących dochodów $\Delta C_t = c \Delta Y_{t-1}$	Przyrost dochodu narodowego $\Delta Y_t = \Delta I_t + \Delta C_t$
			Pierwotny przyrost dochodu narodowego z tytułu wzrostu inwestycji
0	$\Delta I_0 = \Delta I$		$\Delta Y_0 = \Delta I$
			Wtórne przyrosty dochodu narodowego z tytułu wzrostu wydatków konsumpcyjnych
1		$\Delta C_1 = c \Delta Y_0 = c \Delta I$	$\Delta Y_1 = \Delta C_1 = c \Delta I$
2		$\Delta C_2 = c \Delta Y_1 = c^2 \Delta I$	$\Delta Y_2 = \Delta C_2 = c^2 \Delta I$
...
n		$\Delta C_n = c \Delta Y_{n-1} = c^n \Delta I$	$\Delta Y_n = \Delta C_n = c^n \Delta I$
...

2. Popytowe i podażowe czynniki wzrostu gospodarczego

Wzrost gospodarczy - proces powiększania się z okresu na okres podstawowych wielkości ekonomicznych, przede wszystkim zdolności produkcyjnych i produkcji w gospodarce narodowej

Rozwój gospodarczy - jest pojęciem szerszym. Uwzględnia nie tylko aspekty ilościowe procesu reprodukcji, ale również czynniki jakościowe, takie jak:

- zmiany strukturalne w gospodarce (struktura produkcji, zatrudnienia, handlu zagranicznego, itd.)
- rozwój form własności, przekształcenia własnościowe (np. procesy koncentracji kapitału, procesy prywatyzacji w krajach postkomunistycznych)
- rozwój instytucji gospodarczych i społecznych (instytucje państwowe i samorządowe, instytucje wspomagające rynki produktu, pracy i pieniądza:
 - rynek produktu - giełdy towarowe, organizacje konsumenckie, urząd antymonopolowy, itp.
 - rynek pracy - związki zawodowe, związki pracodawców
 - rynek finansowy - banki, giełda papierów wartościowych, towarzystwa ubezpieczeniowe, itp.
- rozwój rynków (monopolizacja lub liberalizacja rynków)
- zmiany szeroko pojętego dobrobytu społeczeństwa (określonego nie tylko przez dochód narodowy *per capita*, ale także przez standard życia, wykształcenie, stan zdrowotny)
- zmiany w środowisku naturalnym

Podstawowe podażowe czynniki wzrostu w neoklasycznych funkcjach produkcji to:

- **praca**
- **kapitał**

Należy uwzględnić również ich cechy jakościowe charakteryzujące dany zasób.

Wykształcenie, kwalifikacje, doświadczenie zawodowe, motywacje, umiejętności zarządzania kadry menedżerskiej.

- czynniki te mają wpływ na wydajność **pracy**.

Stopień zużycia fizycznego i moralnego, stopień zaawansowania technologicznego (nowoczesności) parku maszynowego - czynniki te mają wpływ na wydajność **kapitału** (trwałego).

Popytowe czynniki wzrostu gospodarczego:

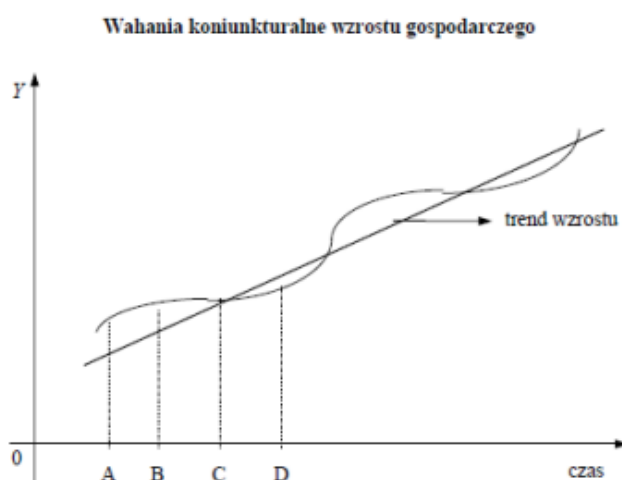
- Oszczędności
- Inwestycje i pozostałe wydatki budżetu państwa (na działalność sektora publicznego)
- podatki (pośrednie i bezpośrednie),
- konsumpcja w rozumieniu popytowym,

3. Ekstensywne i intensywne czynniki wzrostu gospodarczego

- **ekstensywne** - wzrost zasobów (lub nakładów) czynników produkcji, np. wzrost zatrudnienia, przyrost majątku produkcyjnego (inwestycje)
- **intensywne** - wzrost intensywności ich wykorzystania, np. wzrost wydajności pracy, wzrost produktywności kapitału, wzrost efektywności inwestycji, postęp techniczny

4 Cykl koniunkturalny i jego fazy. Model mnożnika - akceleratora.

Cykl koniunkturalny dotyczy krótkookresowych wahań produkcji wokół jej trendu



Cyklem koniunkturalnym nazywamy krótkookresowe wahania poziomu produkcji, wokół jej ogólnego trendu. Wyróżniamy następujące fazy cyklu koniunkturalnego:

A – ożywienie,
B – rozkwit (boom),
C – recesja,
D – depresja (dno kryzysu).

- **Faza ożywienia** charakteryzuje się optymistycznymi nastrojami wśród inwestorów i przedsiębiorców, rosnącymi nakładami inwestycyjnymi, rosnącą produkcją, rosnącym zatrudnieniem, rosnącymi płacami, rosnącą konsumpcją. Popyt globalny rośnie szybciej niż podaż towarzyszy temu wzrost cen oraz wzrost popytu na kredyt.
- **Faza recesji** - maleją wydatki inwestycyjne, maleje produkcja i zatrudnienie, rośnie bezrobocie, spada popyt konsumpcyjny. Popyt globalny maleje szybciej niż podaż, występuje nadprodukcja, obserwuje się spadek cen.
- **Prawo Okuna** - charakteryzuje zależność, jaka występuje w cyklu koniunkturalnym między zmianami produkcji i bezrobocia. Spadkowym tendencjom w produkcji towarzyszy wzrost bezrobocia, natomiast wzrostowi produkcji – spadek bezrobocia, przy czym względne (procentowe) zmiany produkcji są silniejsze od względnych zmian bezrobocia. Wyniki empiryczne dla krajów zachodnich (USA, Wielka Brytania) wskazują, że obniżenie bezrobocia o 1% wymaga przeciętnie silniejszego, bo aż 2,5% realnego wzrostu PKB.

model mnożnika –akceleratora

akcelerator (inaczej współczynnik przyspieszenia lub współczynnik efektywności inwestycji):

$$\beta = \frac{\Delta Y_{t+1}}{I_t} = \frac{Y_{t+1} - Y_t}{I_t}$$

Współczynnik krańcowej kapitałochłonności produkcji:

$$b = \frac{1}{\beta} = \frac{I_t}{\Delta Y_{t+1}} = \frac{\Delta K_{t+1}}{\Delta Y_{t+1}}$$

Współczynnik efektywności inwestycji – informuje o tym, jaki wzrost zdolności produkcyjnych w gospodarce można uzyskać w przyszłym roku w wyniku jednostkowych nakładów inwestycyjnych poniesionych roku bieżącym.

Współczynnik krańcowej kapitałochłonności produkcji – informuje o tym, jak duże nakłady inwestycyjne należy ponieść w danym roku, aby w roku następnym zwiększyć zdolności produkcyjne w gospodarce o jednostkę.

Najważniejsze teorie cyklu koniunkturalnego:

- a) Teorie egzogeniczne
Teorie egzogeniczne szukają przyczyn sprawczych cykli koniunkturalnych w zewnętrznych czynnikach w stosunku do danego systemu gospodarczego
- b) Teorie endogeniczne
Teorie te poszukują mechanizmu cyklu koniunkturalnego wewnątrz samego systemu gospodarczego, który wywołuje samoregulujące się cykle koniunkturalne. Teorie te koncentrują się na wewnętrznej dynamice systemu gospodarczego i wyrażają opinię o niestabilności gospodarki niezależnie od działania sił zewnętrznych.

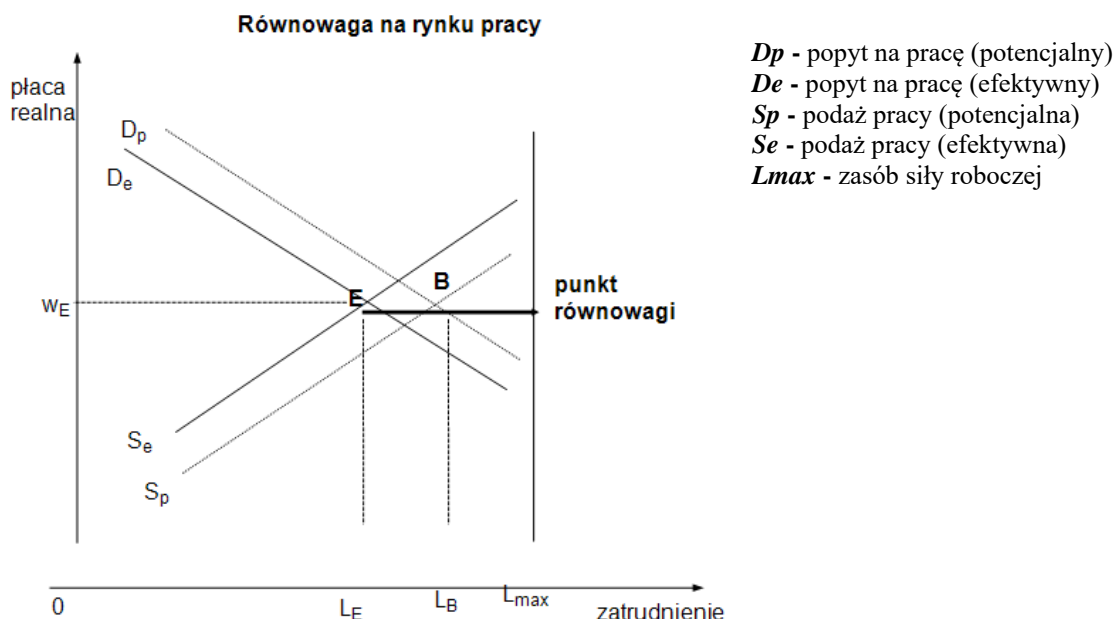
Model mnożnika – akceleratora jako współczesna teoria cyklu koniunkturalnego.

Model mnożnika akceleratora opisuje skutki i przyczyny zmian wydatków inwestycyjnych. Skutki są oczywiste. W najprostszej wersji modelu keynesowskiego wzrost inwestycji prowadzi w krótkim okresie do jeszcze większego wzrostu dochodu i produkcji. Wydatki inwestycyjne zwiększają ogólny poziom popytu nie tylko bezpośrednio, lecz – zwiększając dochody – pobudza pośrednio także popyt konsumpcyjny. **Mnożnik pokazuje o ile wzrośnie dochód narodowy w wyniku wzrostu inwestycji o jednostkę.**

Model akceleratora zakłada, że przedsiębiorstwa oceniają przyszłą wielkość produkcji i zysków poprzez ekstrapolację dotychczasowego wzrostu produkcji. Wzrost produkcji w stałym tempie prowadzi do niezmiennego poziomu inwestycji i stałego tempa wzrostu pożądanego majątku produkcyjnego. Dla zwiększenia zamierzonego poziomu inwestycji konieczny jest przyspieszony wzrost produkcji.

To, jak konkretnie reagują przedsiębiorstwa na zmiany wielkości produkcji, zależy od dwu okoliczności: po pierwsze, od tego, czy wierzą one, że wzrost produkcji utrzyma się także w przyszłości; po drugie, od tego, jak wysokie są koszty szybkiego dostosowania planów inwestycyjnych, zainstalowania nowego wyposażenia i wprowadzenia nowych technologii. Im kosztowniejsze są takie szybkie dostosowania, tym więcej przedsiębiorstw będzie skłaniać się ku rozłożeniu inwestycji na dłuższy okres.

5 Równowaga na rynku pracy. Bezrobocie naturalne i bezrobocie klasyczne.



Na rynku pracy ustala się taki przeciętny poziom płacy realnej, który zapewnia **Równowagę** między popytem (efektywnym) **na pracę** i **podażą** (efektywną) **pracy**. Ten punkt równowagi (na rysunku punkt E) charakteryzuje się pewnym poziomem bezrobocia, które nazwano naturalnym.

- **bezrobocie naturalne** - bezrobocie występujące w stanie równowagi rynku pracy (występuje wówczas „pełne” zatrudnienie). Bezrobocie naturalne obejmuje bezrobocie frykcyjne i strukturalne, zawsze obecne w gospodarce podlegającej dynamice.
 - **bezrobocie frykcyjne** - dotyczy tych osób aktywnych zawodowo, którzy pozostają przejściowo bez pracy ze względu na zmianę pracy
 - **bezrobocie strukturalne** - związane ze zmianami strukturalnymi w gospodarce, jest wynikiem niedopasowania struktury podaży i popytu na pracę. (niedopasowanie regionalne)
- **bezrobocie klasyczne** - występuje wówczas, gdy płaca jest utrzymywana powyżej poziomu zapewniającego równowagę na rynku pracy (na skutek działalności związków zawodowych, ingerencji państwa - np. gwarantowana płaca minimalna)

6 Bezrobocie strukturalne. Metody walki z bezrobociem strukturalnym

Bezrobocie strukturalne - związane ze zmianami strukturalnymi w gospodarce, jest wynikiem niedopasowania struktury podaży i popytu na pracę. Chodzi tu przede wszystkim o rozbieżność kwalifikacji oraz niedopasowanie regionalne.

- zróżnicowanie terytorialne bezrobocia (regiony objęte wyjątkowo wysokim bezrobociem to regiony, w których występuje zastój gospodarczy)
- problem zanikających zawodów, tracących na znaczeniu całych gałęzi przemysłowych (np. górnictwo) - konieczność przekwalifikowania się

7 Bezrobocie koniunkturalne. Metody walki z bezrobociem koniunkturalnym.

Bezrobocie koniunkturalne, czyli wynikające ze złej koniunktury w państwie, będzie likwidowane przez państwo pasywnymi narzędziami. Takimi jak zmniejszanie podaży pracy czyli zapotrzebowania na pracę przez ograniczenie wieku aktywności zawodowej, oraz zwiększenie popytu na pracę czyli np.: finansowanie przez państwo dodatkowych rynków pracy (prac interwencyjnych oraz robót publicznych).

8. Scharakteryzuj zjawisko inflacji. Wyjaśnij mechanizm wzrostu cen w przypadku inflacji kosztowej.

inflacja - permanentny wzrost przeciętnego poziomu cen rynkowych na towary i usługi nabywane przez ludność

stopa inflacji - przeciętna stopa wzrostu cen konsumpcyjnych wyrażona w procentach

Ze względu na przyczyny wyróżnia się:

- inflację popytową – występuje najczęściej w okresach wojen, kiedy olbrzymie wydatki państwa na zbrojenia i wysoki stopień wykorzystania zdolności produkcyjnych powodują szybki, nieraz wręcz gwałtowny wzrost cen.

W krajach mniej rozwiniętych gospodarczo (np. Polska), inflacja popytowa obejmuje najpierw ceny artykułów żywnościowych pochodzenia rolniczego. Wynika stąd, że podaż produktów rolnych w tych krajach jest mało elastyczna, zależy od cyklu rolniczego lub biologicznego. Gdy rosną dochody zwiększa się popyt na artykuły żywnościowe, rosną ceny tych artykułów, co powoduje wzrost kosztów utrzymania. Następuje również wzrost płac nominalnych, które wpływają na wzrost cen innych artykułów. W ten sposób inflacja ciągniona przez popyt przenosi się na inflację pchaną przez koszty.

- inflację kosztową
- inflację w wyniku wzrostu podaży pieniądza (monetarystyczna teoria inflacji)

Inflacja kosztowa - pchana przez koszty

Mechanizm inflacji kosztowej polega na nieustannym, kumulatywnym wzroście cen, kosztów, cen produktów pochodnych, zysków, płac, podatków, subwencji, itd.

spirala inflacyjna (sprężenie zwrotne) **koszty ↔ ceny**

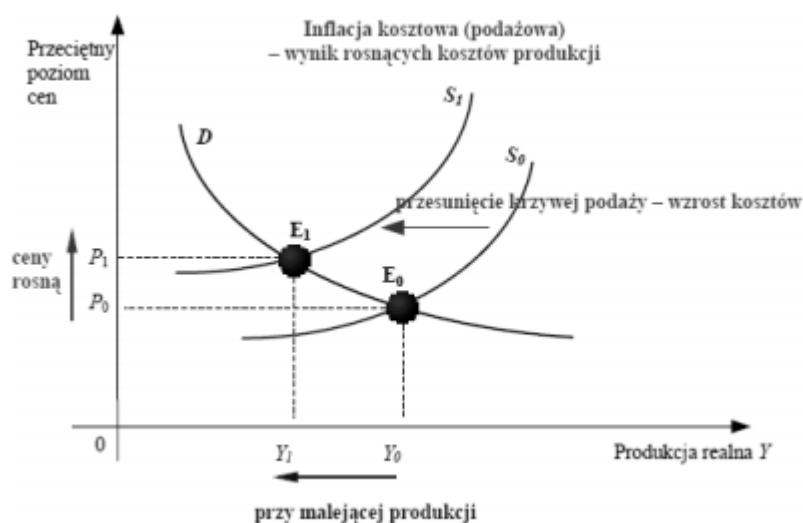
W sprzężeniu tym zasadnicze znaczenie odgrywa:

spirala inflacyjna **płace ↔ ceny**

Wzrost cen dotyczy między innymi dóbr i usług konsumpcyjnych, oznacza to wzrost kosztów utrzymania i wywołuje presję na podwyżki płac (następuje proces urealnienia wynagrodzeń w odniesieniu do inflacyjnego wzrostu cen i tym samym kosztów utrzymania). Ponieważ płace są składnikiem kosztów, rosną koszty produkcji, w wyniku wzrostu kosztów wytwarzania rosną również ceny, itd...

Szczególna rola w mechanizmie inflacji kosztowej:

- monopoli (w spirali *ceny - koszty - ceny*) – zwiększają swoje zyski przez podwyższenie cen wytwarzanych produktów
- związków zawodowych (w spirali *ceny - płace - ceny*) – wymuszają wzrost płac nominalnych i wynikający stąd wzrost kosztów wytwarzania



9. Scharakteryzuj zjawisko inflacji. Wyjaśnij mechanizm inflacji popytowej.

Inflacja popytowa - ciągniona przez popyt

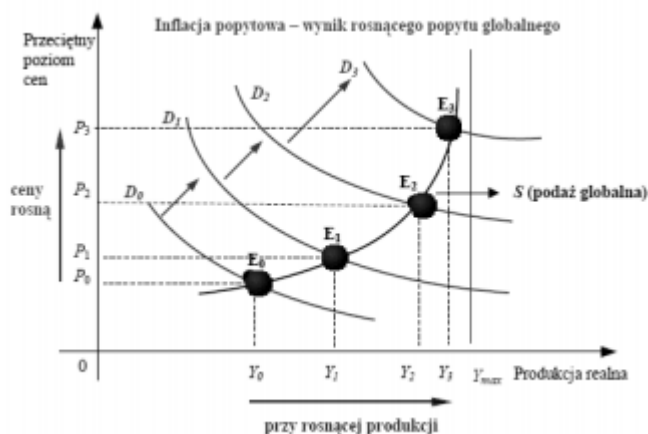
spirala inflacyjna	popyt ↔ ceny
--------------------	--------------

Występuje szczególnie w sytuacji, gdy istnieje wysoki stopień wykorzystania zdolności produkcyjnych, gdy możliwości wzrostu podaży są ograniczone.

Np. w gospodarce w czasie wojny, w gospodarce nakazowej

Kornai : „Niedobór w gospodarce”

W gospodarce nakazowej obok inflacji popytowej i kosztowej (monopole państwowe) występuje także tzw. **inflacja ukryta** objawiająca się w istnieniu niedoborów.



10 Monetarystyczna teoria inflacji.

Monetarystyczna teoria inflacji została sformułowana przez Friedmana.

Milton Friedman - amerykański ekonomista, czołowy przedstawiciel monetaryzmu, laureat nagrody Nobla (1976)

Monetarystyczna teoria inflacji reprezentuje pogląd, że inflacja jest zjawiskiem czysto monetarnym i nie może zaistnieć bez nadmiernej podaży pieniądza.

Wykorzystuje ona formułę znaną z ilościowej teorii pieniądza Irvinga Fishera:

$$M = P \cdot Y / V$$

Z powyższej formuły, po zróżnicowaniu, można wyprowadzić formułę na tempo wzrostu podaży pieniądza:

$$\Delta M / M = \Delta P / P + \Delta Y / Y - \Delta V / V$$

Jeżeli założymy, że prędkość obiegu pieniądza nie ulega zmianie, wówczas:

$$\Delta M / M = \Delta P / P + \Delta Y / Y$$

Wniosek:

Inflacja występuje wówczas, gdy podaż pieniądza rośnie szybciej od wzrostu podaży towarów i usług (od wzrostu realnego PKB) w gospodarce narodowej. Monetarysty wskazują na niebezpieczeństwa (skutki inflacyjne) ze strony:

- miękkiej polityki pieniężnej banku centralnego

- tzw. łatwego kredytu (polityka zarówno banku centralnego jak i banków komercyjnych)
- nadmiernego deficytu budżetowego (nadmiernych wydatków z budżetu państwa w stosunku do wpływów budżetu)
- wzrostu płac realnych przewyższającego wzrost wydajności pracy

11 Zależność między bezrobociem i inflacją. Krzywa Phillipsa.

Krzywa Phillipsa

Wyraża ona zależność między inflacją a bezrobociem w krótkim okresie.

Zależność między inflacją a bezrobociem wyraża krzywa Phillipsa. Jest to zależność odwrotna, a więc wyższej stopie inflacji towarzyszy niższa stopa bezrobocia i odwrotnie. Na podstawie tego typu związku rządy w latach sześćdziesiątych decydowały, czy celem polityki makroekonomicznej jest przeciwdziałanie inflacji czy bezrobociu i przy założonym spadku inflacji próbowali określić rozmiary przyszłego bezrobocia. Jednak już w latach siedemdziesiątych skala obydwu zjawisk znacznie się powiększyła i coraz częściej zdarzało się, że rosła zarówno stopa inflacji, jak i bezrobocia, i mimo wysiłków nie udawało się stłumić inflacji nawet kosztem wyższego bezrobocia. Krzywa Phillipsa, w kształcie jaki prezentuje wykres (poniżej), przestała odpowiadać rzeczywistości. Okresy, w których gospodarkę cechuje wysoka stopa bezrobocia i inflacji oraz niski poziom aktywności gospodarczej nazywa się stagflacją.

Wyjaśnienie skomplikowania się zależności między bezrobociem a inflacją wiąże się zwykle z przystosowaniem się ludności do inflacji. Otóż przy braku iluzji inflacyjnej konsumenci reagują na zmiany wielkości realnych, a nie nominalnych. W takiej sytuacji inflacja nie obniża ani realnej podaży pieniądza, ani poziomu płac realnych, a realna stopa procentowa dopasowuje się do stopy inflacji. Tempo inflacji nie wpływa więc na poziom potencjalnej produkcji oraz na wielkość bezrobocia. Oczywiście jest, że dostosowania do inflacji mogą dokonać się w długim okresie, natomiast w okresie krótkim może występować substytucja między inflacją a bezrobociem, ale w zasadzie tylko w okresach adaptacji gospodarki do zaburzeń w popycie globalnym. Poziom tej krótkookresowej substytucji zależny jest od przewidywanej stopy inflacji i tempa wzrostu ilości pieniądza w długim okresie. W żadnym razie nie można jednak liczyć na możliwość substytucji inflacji i bezrobocia w okresie zaburzeń po stronie globalnej podaży kiedy to zwykle mamy do czynienia ze stagflacją.

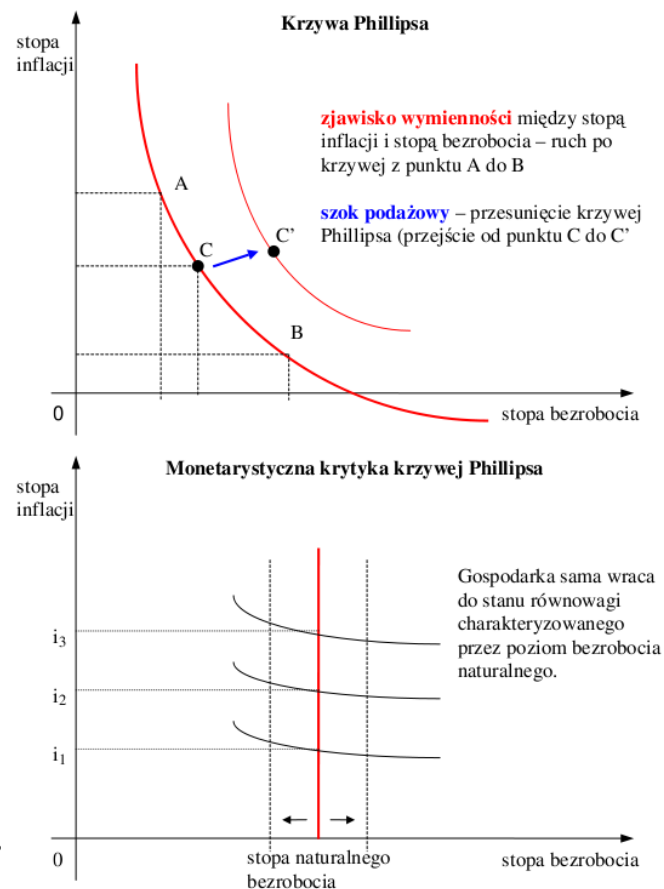
WNIOSKI:

Reasumując, w rozwoju ekonomii naszego stulecia wykształciły się dwa kierunki klasyczny zwany też monetarnym i keynesowski, różniące się przede wszystkim spojrzeniem na główne problemy z jakimi borykają się dzisiejsze gospodarki, mianowicie na inflację i bezrobocie.

Ekonomiści klasyczni wykazują, że bezrobocie nie jest problemem bo reguluje się samo w sobie a inflacja może i powinna być zredukowana do minimum przy rozmiarach dochodu narodowego odpowiadającym zdolnościom produkcyjnym, głównym problemem jest więc walka z inflacją.

Szkoła keynesowska natomiast za główny problem uważa bezrobocie i walkę z nim, natomiast inflacja pełzająca jest nieszkodliwa i nie wymaga większej uwagi ze strony rządu.

Ograniczenie inflacji lub przeciwdziałanie jej występowaniu wymaga odpowiedniej polityki państwa w zakresie dochodów społeczeństwa, ograniczania deficytu budżetowego (polityka fiskalna), kontroli emisji pieniądza przez bank centralny i kreacji pieniądza kredytowego przez banki komercyjne (polityka monetarna).



12. Polityka fiskalna państwa. Jakie są jej cele i przy pomocy jakich instrumentów może być realizowana?

Instrumenty polityki fiskalnej:

po stronie wpływów budżetowych:

- - stopy podatkowe:
 - - podatków bezpośrednich:
 - - podatków dochodowych od przedsiębiorstw
 - - podatków dochodowych od ludności
 - - podatków pośrednich (podatku obrotowego, podatku VAT, akcyzy)
 -
- - stawki celne

po stronie wydatków budżetowych:

- - transfery socjalne (emerytury, zasiłki, etc.)
- - inwestycje publiczne
- - koszty bieżące funkcjonowania sektora publicznego
- - zatrudnienie i płace w sektorze publicznym
- - dotacje
-

Różne wizje polityki fiskalnej reprezentowane przez:

- zwolenników ekonomii keynesowskiej - zwiększanie wydatków państwa nawet kosztem deficytu budżetowego, szczególnie w warunkach recesji (niedostatecznego popytu globalnego) w celu pobudzenia wzrostu gospodarczego: wzrostu produkcji i zatrudnienia, spadku bezrobocia
-
- zwolenników ekonomii liberalnej - polityka zrównoważonego budżetu państwa, główny cel - hamowanie inflacji, obniżanie stóp podatkowych w celu pobudzenia aktywności gospodarczej producentów

13. Polityka podatkowa. Krzywa Laffera i jej interpretacja

Budżet państwa - zestawienie dochodów i wydatków państwa na różne cele publiczne; na szczeblu

- centralnym
- samorządowym (lokalnym)
-

Po stronie dochodów główną pozycję zajmują wpływy z podatków.

Podatki:

- podatki pośrednie
- podatki bezpośrednie

Podatki pośrednie:

- podatek obrotowy (od obrotu, czyli przychodów ze sprzedaży towarów)
- podatek od wartości dodanej VAT (Value Added Tax)
- akcyza
-

Podatek VAT:

- Jest podatkiem od wartości dodanej.
- w ostatecznym rozrachunku jest płacony przez konsumentów.
-

Cła

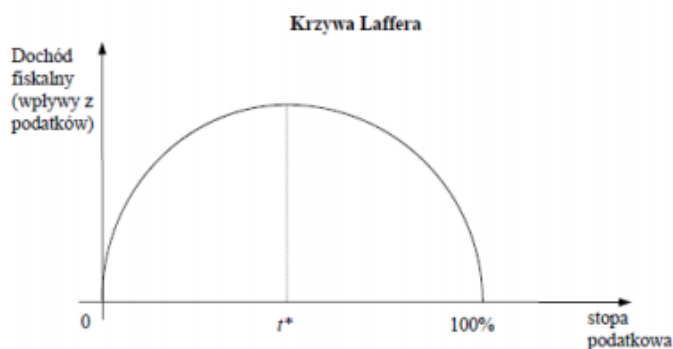
Podatki bezpośrednie (dochodowe):

- podatek od dochodów przedsiębiorstw CIT (Corporate Income Tax)
- podatek od dochodów osobistych ludności PIT (Personal Income Tax)

Progresja podatkowa wprowadzana jest przez:

- wprowadzenie kilkustopniowej skali podatkowej,
- wyznaczenie kwoty wolnej od podatku.

Krzywa Laffera jest to zależność pomiędzy stopą opodatkowania dochodów a wpływami z tytułu budżetu państwa. Im większa stopa podatkowa, tym większa tendencja do uciekania przedsiębiorców w tak zwaną „szarą strefę”, przez co dochód fiskalny spada.



Zbyt wysokiej i rosnącej stopie podatkowej towarzyszą niekorzystne zjawiska gospodarcze takie jak:

- spadek aktywności gospodarczej,
- ograniczanie produkcji, mniejsza skłonność do inwestowania,
- unikanie płacenia podatków, ukrywanie dochodów.

14. W jaki sposób poprzez politykę budżetową można wpływać na koniunkturę gospodarczą kraju?

Instrumentami polityki budżetowej (fiskalnej) są różnego rodzaju podatki (podatki płacone przez ludność, podatki płacone przez firmy, VAT, akcyza, cło).

Wizje polityki fiskalnej reprezentowanej przez:

Zwolenników ekonomii keynesowskiej.

W celu poprawienia koniunktury gospodarczej (gdy w gospodarce istnieje niepełne wykorzystanie możliwości produkcyjnych) należy zwiększyć wydatki budżetu państwa na inwestycje publiczne i transfery socjalne. Wzrost inwestycji -> zwiększenie zatrudnienia i płac -> większe dochody ludności -> większy popyt na usługi i towary -> wzrost inwestycji. (powyższy efekt z czasem wygasa)

zwolenników ekonomii liberalnej (polityka zrównoważonego budżetu).

W celu poprawienia koniunktury gospodarczej należy obniżyć podatki, co zachęci przedsiębiorstwa do zwiększenia inwestycji.

15 Polityka monetarna. Jakie są jej cele i przy pomocy jakich instrumentów może być realizowana?

Pierwszoplanowym celem polityki monetarnej jest dbanie o stabilność cen (utrzymywanie inflacji w wyznaczonym przedziale). Cel drugoplanowy – wspieranie koniunktury gospodarczej.

Instrumenty polityki monetarnej:

- stopa procentowa (na jaki procent bank centralny udziela kredytów innym bankom (stopa lombardowa) i bierze w depozyt (stopa depozytowa))

- stopa rezerw obowiązkowych (określa minimalną część depozytów jaką banki są zobowiązane trzymać w banku centralnym)
- operacje otwartego rynku (bank centralny może sprzedawać i kupować papiery wartościowe na rynku)
- emisja pieniądza (dodruk) Stosowane tylko w ostateczności, ponieważ powoduje duży wzrost inflacji

16 W jaki sposób poprzez politykę monetarną można wpływać na koniunkturę gospodarczą kraju?

Miękka i twarda polityka pieniężna.

Twarda (restrykcyjna) polityka monetarna polega na:

- ograniczaniu podaży pieniądza (ilości gotówki w obiegu) w celu zahamowania inflacji.

Dokonuje tego bank centralny za pomocą następujących instrumentów:

- podwyższanie stóp procentowych wyznaczanych przez bank centralny
- zwiększanie wskaźnika rezerw obowiązkowych
- sprzedaż papierów wartościowych na otwartym rynku

Miękka polityka monetarna polega na zwiększaniu ilości pieniądza w obiegu w celu ożywienia gospodarki (poprzez wzrost popytu globalnego). Realizowana jest przez następujące instrumenty:

- obniżenie stopy procentowej,
- polityka łatwego kredytu,
(banki mogą udzielać niżej oprocentowanych kredytów dzięki czemu firmy chętniej pożyczają pieniądze na inwestycje, a ludzie na konsumpcję)
- obniżenie stopy rezerw obowiązkowych, (banki mają więcej pieniędzy, które mogą pożyczyć)
- skup papierów wartościowych na otwartym rynku. (zwiększa się ilość gotówki w obiegu)

17 Na czym polega restrykcyjna polityka monetarna? Jakie są jej cele i przy pomocy jakich instrumentów może być realizowana? **(odpowiedź może być zła)**

Twarda (restrykcyjna) polityka monetarna polega na:

- ograniczaniu podaży pieniądza (ilości gotówki w obiegu) w celu zahamowania inflacji.

Dokonuje tego bank centralny za pomocą następujących instrumentów:

- podwyższanie stóp procentowych wyznaczanych przez bank centralny
- zwiększanie wskaźnika rezerw obowiązkowych
- sprzedaż papierów wartościowych na otwartym rynku

Instrumenty polityki:

- podwyższanie stóp procentowych przez bank centralny,
- zwiększanie wskaźnika rezerw obowiązkowych,
- sprzedaż papierów wartościowych na otwartym rynku.

18 Polityka makroekonomiczna. Jakie są jej cele i przy pomocy jakich instrumentów może być realizowana? **(odpowiedź może być zła)**

POLITYKA MAKROEKONOMICZNA - polityka gospodarcza rządu i banku centralnego prowadzona w celu wspierania wysokiego i stabilnego poziomu zatrudnienia, produkcji (wzrostu gospodarczego) i stabilnego poziomu cen;

Polityka makroekonomiczna składa się z:

- polityki fiskalnej (OPIS W pyt. 14)
- polityki monetarnej (Opis w pyt. 15)
- polityki dochodowej

których instrumenty wymienione są w innych pytaniach.

19 W jaki sposób powinna być prowadzona polityka ekonomiczna państwa w okresie recesji gospodarczej? **(odpowiedź może być zła)**

W czasie recesji ekonomia keynesowska zaleca odpowiednią politykę budżetową mającą na celu:

- zmniejszenie bezrobocia i wzrost produkcji w gospodarce

- zwiększenie popytu globalnego poprzez wzrost wydatków państwa na inwestycje publiczne i na budżetowe transfery socjalne (np. zasiłki dla bezrobotnych)

W czasie recesji zalecana jest również miękka polityka monetarna

Miękka polityka monetarna polega na zwiększaniu ilości pieniądza w obiegu **w celu ożywienia gospodarki** (poprzez wzrost popytu globalnego). Realizowana jest przez następujące instrumenty:

- obniżenie stopy procentowej,
- polityka łatwego kredytu,
(banki mogą udzielać niżej oprocentowanych kredytów dzięki czemu firmy chętniej pożyczają pieniądze na inwestycje, a ludzie na konsumpcję)
- obniżenie stopy rezerw obowiązkowych, (banki mają więcej pieniędzy, które mogą pożyczyć)
- skup papierów wartościowych na otwartym rynku. (zwiększa się ilość gotówki w obiegu)

Instrumenty polityki monetarnej:

- Podaż pieniądza
- Stopa procentowa
- Wskaźnik rezerw obowiązkowych
- Operacje otwartego rynku - Kurs walutowy

20 . W jaki sposób powinna być prowadzona polityka ekonomiczna państwa w sytuacji silnego zagrożenia inflacją? (odpowiedź może być zła)

W sytuacji silnego zagrożenia inflacyjnego zalecane jest **twarda** (restrykcyjna) polityka monetarna

Twarda (restrykcyjna) polityka monetarna polega na:

- ograniczaniu podaży pieniądza (ilości gotówki w obiegu) w celu zahamowania inflacji.

Dokonuje tego bank centralny za pomocą następujących instrumentów:

- podwyższanie stóp procentowych wyznaczanych przez bank centralny
- zwiększanie wskaźnika rezerw obowiązkowych
- sprzedaż papierów wartościowych na otwartym rynku

Instrumenty polityki:

- podwyższanie stóp procentowych przez bank centralny,
- zwiększanie wskaźnika rezerw obowiązkowych,
- sprzedaż papierów wartościowych na otwartym rynku.

21 Określ istotę równowagi makroekonomicznej. Na czym polega spór w tej kwestii między teorią neoklasyczną i keynesowską?

Równowaga makroekonomiczna:

- równowaga w ujęciu keyenowskim
 - popyt globalny = podaż globalna
 - inwestycje + wydatki budżetowe + eksport netto = oszczędności + podatki netto
 - inwestycje = oszczędności
- równowaga w ujęciu neoklasycznym
 - na rynku pracy
 - na rynku produktów
 - rynku kredytowym
 - popyt globalny = podaż globalna

Spór między teorią neoklasyczną a keyenowską dotyczy przede wszystkim:

- kształtu krzywej podaży
- tego, jakie czynniki decydują o poziomie dochodu narodowego : podażowe czy popytowe
- czy równowaga możliwa jest tylko w warunkach pełnego wykorzystania zasobów wytwórczych istniejących w gospodarce narodowej , czy też przy różnym stopniu wykorzystania czynników produkcji

Spór o teorię równowagi:

Kryteria porównawcze	neoklasyczna	Keyenowska
Zasadność założenia o giętkość cen i płac	TAK	NIE
O poziomie dochodu narodowego decydują czynniki	podażowe	Popytowe
Równowaga możliwa jest	Tylko przy pełnym wykorzystaniu czynników produkcji	Przy różnym poziomie dochodu narodowego i różnym stopniu wykorzystania zdolności produkcji
Kształt krzywej podaży	Pionowy, tzn. nie zależy od poziomu cen	W kształcie odwróconej litery L: pionowy, gdy występuje pełne wykorzystanie zdolności produkcyjnych oraz poziomy, gdy mamy do czynienia z niepełnym wykorzystaniem zdolności wytwórczych

22. Teoria kosztów komparatywnych

- Do czasów D. Ricardo (przełom 18 i 19 wieku) panował pogląd, że przesłanką międzynarodowego podziału pracy są różnice w absolutnych kosztach wytwarzania.

Ricardo dowiódł, że nie jest to warunek konieczny opłacalnej wymiany handlowej - korzyści z handlu zagranicznego pojawiają się, gdy istnieją różnice w kosztach względnych (inaczej, gdy istnieją różnice w kosztach alternatywnych). Tzw. przewaga komparatywna pozwala czerpać korzyści z międzynarodowej wymiany towarów również krajom znajdującym się na niższym poziomie rozwoju gospodarczego.

Koszt alternatywny dobra a - koszt utraconych możliwości, oznacza ilość innego dobra (innych dóbr), z którego trzeba zrezygnować, aby wyprodukować dodatkową jednostkę dobra a.

Zgodnie z zasadą przewagi komparatywnej, kraje wytwarzają i eksportują te dobra, których względne jednostkowe koszty produkcji są niższe niż w innych krajach.

23. Równowaga zewnętrzna. Wpływ kursu walutowego na bilans płatniczy oraz koniunkturę gospodarczą.

(Nie do końca kumam pytanie i nie wiem czy o to chodzi...)

Polityka wysokich stóp procentowych doprowadza do przeszacowania waluty krajowej:

Stopa procentowa rośnie → następuje napływ kapitału (bo wzrost opłacalności lokat w walucie krajowej) → kurs walutowy spada (aprecjacja waluty krajowej) → eksport maleje, import rośnie, SHZ maleje, pojawia się lub pogłębia deficyt w handlu zagranicznym → ponieważ tani import wypiera krajową produkcję, a popyt na towary eksportowane maleje, spada produkcja krajowa i zatrudnienie, rośnie bezrobocie (efekty mnożnikowe - recesja)

Polityka niskich stóp procentowych prowadzi do niedoszacowania waluty krajowej:

Stopa procentowa obniża się → następuje odpływ kapitału (bo zmniejsza się opłacalność lokat w walucie krajowej) → kurs walutowy rośnie (deprecjacja waluty krajowej) → eksport rośnie, import maleje, SHZ rośnie, pojawia się lub pogłębia nadwyżka w handlu zagranicznym → ponieważ tania produkcja krajowa wypiera drogi import, a popyt na towary eksportowane zwiększa się, rośnie produkcja i zatrudnienie, spada bezrobocie (efekty mnożnikowe - ożywienie gospodarcze)